
KÖNYVISMERTETÉS

Rolf Loeber – Machteld Hoeve –
N. Wim Slot – Peter H. van der Laan (eds.):
Persisters and Desisters in Crime
from Adolescence into Adulthood.

Ashgate, Surrey, 2012, 461 oldal

A kötet szerkesztői a longitudinális kriminológiai kutatás és az életút folyamán megjelenő devianciák sokat idézett holland származású szerzői, közülük hárman jelenleg is Hollandiában kutatnak.

Rolf Loeber az Amszterdami Egyetemen kezdett pszichológiát tanulni, a doktori címét Kanadában, a kingstoni Queen's Egyetem hallgatójaként szerezte. Kutatási területe elsősorban a fejlődési pszichológia és a fejlődési kriminológia. Munkájával azt igyekszik feltárni, hogy milyen gyermekkorban megjelenő rizikófaktorok vezetnek a későbbi antiszociális viselkedés, mentális betegségek, illetve drogproblémák kialakulásához. Pályafutása során a kriminalitás rizikófaktorainak, valamint az ez ellen ható protektív faktorok feltárása és elemzése terén végzett kiemelkedő munkát. A kriminológiai szakirodalomban ismert Pittsburgh Youth Study, valamint a Pittsburgh Girls Study egyaránt az ő nevéhez fűződik. Négy könyvet és több mint kétszázötven tanulmányt jegyez a témában.

N. Wim Slot az amszterdami Vrije Egyetem 2013-ban nyugalmazott kutatója és oktatója, kutatási területei a gyermekvédelem fejlődési perspektívája, a rizikócsoporthoz tartozó családokat érintő programok hatékonysága, valamint a gyermekkorból felnőttkorba való átmenet időszakának kriminológiai szempontú feltárása.

Peter H. van der Laan az amszterdami Vrije Egyetem jogi karán szerezte meg PhD-fokozatát a fiatalok alternatív szankcióiról szóló disszertációjával. Ez után több holland és külföldi intézményben is folytatott a fiatalok igazságszolgáltatási rendszerére vonatkozó kutatásokat, illetve közreműködött az ENSZ, valamint az Európa Tanács fiatalok bűnelkövetőket érintő munkájában. Jelenleg a Netherlands Institute for the Study of Crime and Law Enforcement (NSCR) kutatójaként, valamint Vrije Egyetem jogi karának tanáraként tevékenykedik.

Machteld Hoeve klinikai pszichológusként végzett a Vrije Egyetem meszterképzésén 2000-ben, ahol a mentális betegségekben szenvedő elkövetők

kezelési modelljeinek nemzetközi összehasonlításával foglalkozott. Doktori kutatását az NSCR-ban végezte, témája a szülői viselkedés és a fiatalkori bűnelkövetés közötti kapcsolat volt. Posztdoktori kutatóként dolgozott az Amszterdami Egyetem gyermekek fejlődését és nevelését kutató intézetében, 2009 óta pedig tanársegéd az Amszterdami Egyetemen, kutatási területe a mentális problémák és a fiatalkori kriminalitás kapcsolata.

A szerkesztők a következő, holland és nemzetközi szerzőkkel dolgoztak együtt a kötetben: *Jessica J. Asscher, Margit Averdijk, Catrien C. J. H. Bijleveld, Arjan A. J. Blockland, Martine Blom, Leonieke Boendermaker, Erik Bulten, Maja Dekovic, Andrea G. Donker, Henk Elffers, David P. Farrington, Kristine Almund Hagen, Jan Hendriks, Martin Killias, Willemijn H. Lame, Ton Liefwaard, Mauri Matsuda, Terje Ogden, Hanneke Palmen, Santiago Redondo, Stijn Ruiter, Jerzy Sarnecki, Meike I. Slagt, Han J. M. Spanjaard, Geert Jan J. M. Stams, Terence P. Thornberry, Victor van der Geest, Leontien M. van der Knaap, André M. van der Laan, Claudia E. van der Put.*

A kötet felépítése és témája

Míg a kriminológiai szakirodalomban kiemelkedő jelentőségű a fiatalkori bűnözés különböző jelenségeinek vizsgálata, valamint az ezzel a kérdéssel kapcsolatos diskurzus, addig a tizennyolcadik életévüket betöltő fiatal felnőttekről viszonylag kevés szó esik. A büntetőjogi szabályozás a fiatalkor és a felnőttkor között húzott mesterséges határral általában kijelöli az adatgyűjtés, valamint ezzel együtt a tudományos kutatás határait is. A természetes fejlődés során értelmzett, gyermekkorból a felnőttkorba történő átmenetről viszonylag kevés szó esik, pedig a jelen kötet szerkesztőinek véleménye szerint „*a 18. életév irrelevánsnak tűnik, tekintettel a fentiekben [a kötetben] tárgyalt, ebben az időszakban végbemenő folyamatok többségére, ideértve a befejezetlen agyfejlődést is*”¹. Erre tekintettel a kötet nem is ragaszkodik a jogszabályi korhatárokhoz, és a vizsgált korosztály határait a lehető legtagabban értelmezve tizenöt és huszonkilenc éves kor között húzza meg.² A vizsgálat

¹ “age 18 appears irrelevant with respect to most of the above processes that are ongoing around that age, including incomplete brain maturation”. Rolf Loeber – Machteld Hoeve – David P. Farrington – James C. Howell – N. Wim Slot – Peter H. van der Laan: Overview, Conclusions, and Policy and research recommendations. In: Rolf Loeber – Machteld Hoeve – N. Wim Slot – Peter H. van der Laan (eds.): *Persisters and Desisters in Crime from Adolescence into Adulthood*. Ashgate, Surrey, 2012, p. 361.

² Uo. 1. o.

szempontja nemzetközi szinten nem új keletű, hiszen több nyugat-európai országban vagy már korábban kidolgozták a fiatal felnőttekre vonatkozó speciális jogi szabályozást, vagy éppen folyamatban van az eltérő megítélésükre vonatkozó törekvés.³

A kötet a serdülőkorból a fiatal felnőttkorba lépésre mint kriminológiai és a büntető igazságszolgáltatási szempontból releváns életszakaszra vonatkozó tudományos kérdések ismertetésére vállalkozott. Ennek keretében a szerzők feladata az átmenet jelenségéről a tudomány több területén keletkezett tudás összefoglalása volt, amelynek révén az olvasó átfogó képet kaphat a megoldandó problémákról és azok gyökereiről. A téma kulcskérdése a szerzők álláspontja szerint, hogy „*a serdülőkorból a fiatal felnőttkorba történő átmenet időszakában mennyire általános a bűnelkövetői karrier folytatása, valamint az ebből történő kilépés, és mennyire gyakori a fiatal felnőttkorban történő belépés*”⁴. A kérdés megválaszolásához pedig a holland és nemzetközi (első-sorban angolszász) longitudinális kutatások eredményei segítik hozzá az olvasót. Ezek a kutatások két alapvető perspektívából vizsgálják a kriminális életút lefolyását. Az első nézőpont a bűnelkövetői karrier minőségét érintő kérdések, így ennek kezdete, vége, az elkövetés gyakorisága, ez által a karriert feltérképezve az elkövetők különböző csoportjait lehet elkülöníteni. A második az életút során felismerhető, és a későbbi bűnelkövetést valószínűsítő rizikófaktorok, valamint az ezekkel ellentétesen ható protektív faktorok feltárása. A kötet e kérdéskörök ismertetése révén megalapozza az olvasó fiatal felnőttkorban tapasztalható változásokról való ismereteit, majd *Terence P. Thornberry* és kollégái segítségével a feltérképezett jelenségek elméleti magyarázatának lehetséges változatait is ismerteti.⁵ A szerzők arra is igyekeznek választ adni, hogy a bűnelkövetői karrierjük szempontjából jelentős hasonlóságot mutató jellemzők alapján csoportosított elkövetők számára melyek lehetnek a legcélszerűbb megelőzési vagy kezelési eszközök. Egyszerűbben fogalmazva: azt mutatják meg, hogy mely jogalkotási vagy jogi szabályozáson kívüli eszközök és módszerek lehetnek hatékonyak a gyermekkoruktól a bűnelkövetésben részt vevő személyek számára, illetve mit tehetünk az első bűncselekményüket felnőttkorban elkövető késői belépőkkel.

³ Utóbbira példa az Egyesült Királyságban működő Alliance for Young Adults. <http://www.t2a.org.uk>

⁴ "How common is persistence in and desistance from offending between adolescence and early adulthood, and how common is the offending during early adulthood?" 'Editor's Summary, XXX.

⁵ Andrea G. Donker – Erik Bulten – Terence P. Thornberry – Mauri Matsuda: Explanations of Offending. In: Rolf Loeber – Machteld Hoeve – N. Wim Slot – Peter H. van der Laan (eds.): i. m. ch 4.

Az egymás után következő fejezetek fokozatosan haladnak a kriminális karriert leíró longitudinális kutatási eredményektől az ezekre reagáló vagy éppen ezeket figyelmen kívül hagyó módszertani és jogi megoldásokig, majd a holland gyakorlatból kilépve tágítják a perspektívát az európai szintre. A kötet által tárgyalta kérdések a következő témakörökre oszthatók: 1. a bűnelkövetői karrier serdülőkortól fiatalkorig tartó szakaszára jellemző tendenciák; 2. az életút szintjén értelmezett kriminalitás leírása, és magyarázatai; 3. az állam intézményes reakciói; 4. a vizsgált csoportot érintő, igazságszolgáltatáson kívüli beavatkozási programok; 5. a társadalmi érettség vizsgálata és ennek szerepe az igazságszolgáltatásban; valamint 6. a bűnelkövetés nemekre és etnikumokra koncentráló vizsgálata. A kötet lezárásaként a szerkesztők az egyes fejezetekben ismertetett kutatási eredményekre és a szemléltetett elméleti megközelítésre alapozva mind a további kutatási projektek, mind a politikai stratégiák és jogalkotás számára igyekeztek konkrét javaslatokat megfogalmazni a tárgyalta korcsoport kezelését célzó intézkedésekre vonatkozóan.

A jelenlegi kötet a szerkesztők által korábban összeállított, hasonló felépítésű, *Tomorrow's Criminals* című könyvének⁶ a folytatásaként is értelmezhető. Mindkét kötet főként a longitudinális kriminológiai kutatások eredményeire alapoz az egyes korcsoportokra vonatkozó megállapítások megfogalmazásakor. A célcsoport eltérései azonban a releváns jogalkotási kérdések körét is meghatározzák: míg a korábbi kötet kifejezetten a gyermekkori devianciákról és a 0–12 éves kor között történő – elsősorban családi szintre, illetve iskolai életbe történő – beavatkozás lehetőségeit részletezi, addig a jelen kötet a fiatal felnőttkorban jelentkező, vagy mindaddig megoldatlan problémák kezelésére vonatkozó, igazságszolgáltatási szempontból releváns javaslatok megfogalmazását célozza.⁷

Az ismertetett kötet érdekessége, hogy bár a létrehozásában részt vevő harminchárom szerző többsége holland, és maga a kötet is elsősorban a hollandiai kutatási eredményekre építi megállapításait, mégis angol nyelvű kiadásban jelent meg. A szerkesztők nem titkolt célja a jelen kötet összeállításával ugyanis a téma minden releváns perspektívára kiterjedő vizsgálatán túl az volt, hogy a nyelvi korlátokat átlépve a holland tudomány eredményeit eu-

⁶ Rolf Loeber – N. Wim Slot – Peter H. van der Laan – Machteld Hoeve (eds.): *Tomorrow's Criminals. The Development of Child Delinquency and Effective Interventions*. Ashgate, Bodmin, 2008

⁷ Bár a kisgyermekkor idősza a nemzetközi szakirodalom (így például az ENSZ gyermekjogi bizottságának ajánlásai) alapján nagyjából nyolcéves korig tart, a kötet a holland büntetőjog szabályaihoz igazítva a „gyermekkor” meghatározásához a büntethetőségi korhatárt veszi alapul a felső határ tekintetében.

rópai kontextusba helyezték (egyes kérdések tekintetében kiterjesztve Észak-Amerika államaira), és szélesebb körben elérhetővé tegyék.

A kötet aktualitása a holland szabályozás változásainak tükrében

A kötet nem csupán azért aktuális, mert egy viszonylag újszerű szemléletmódot képvisel a fiatal felnőtt bűnelkövetők kezelése tekintetében, hanem azért is, mert a korábbi represszív szemlélet lazításának részeként végzett hollandiai igazságszolgáltatási változások e korosztályra is kiterjednek. A kötet elkészültével egy időben született, 2012 végén az Alsóházhoz (*Tweede Kamer*) benyújtott törvényjavaslat a fiatal felnőttekre vonatkozó büntetőjogi szabályok módosításáról 2013 decemberében révbe ért.⁸ A holland büntető törvénykönyv (hbt.) alapján mindeddig szigorú megkötésekkel volt csak lehetséges a tizennyolcadik életévüket már betöltő, de huszonnégy évesnél fiatalabb elkövetők ügyeinek áthelyezése a fiatalkoriak bírósága elé.⁹ Ennek is köszönhető, hogy az áttétel a fiatal felnőttek büntetőeljárásai során kevésbé használt eszköz volt, jelentősége elenyészett a gyakorlatban. A módosítás célja az volt, hogy e szabályok enyhítésével, valamint e lehetőség huszónhárom éves korig történő kiszélesítésével a bírakat a szabályozás használatára ösztönözze az egyéni igényekhez igazodó, a bűnelkövető életmódból való kilépést segítő, lehető legjobb elbánást garantálja a fiatal felnőtt korú elkövetőknek. Az új szabályozás azonban nem mentes az ellentmondásoktól. Az egyik legszembetűnőbb következménye, hogy a jelenleg hatályban lévő, tizenhat-tizenhét éves fiatalkoriak ügyeinek felnőtt bíróság előtti tárgyalását lehetővé tevő szabályozással együtt egy, a tizenhattól huszónhárom éves korig tartó „átmeneti” korcsoportot alkot.¹⁰ Ebben a csoportban a jogszabályban meghatározott fő szabály alóli kivétel, tehát a felnőttekre irányadó jogszabályok helyett a fiatalkoriakra vonatkozó szabályok alkalmazása vagy ennek ellenkezője, csupán egy szakértői vélemény kérdése lehet. A szabályozás így lehetőséget ad arra, hogy egy tizenhat éves gyermek akár harminc évig tartó szabadságvesztés-büntetést kapjon, míg egy huszónhárom éves fiatal büntetését a fiatalkoriakra vonatkozó szabályozás szerinti ítélet esetén két év sza-

⁸ A Felsőház 2013. november 26-án szavazta meg, és 2013. december 6-án hirdették ki.

⁹ Hbt. 77C §

¹⁰ A hbt. 77B § lehetőséget ad a cselekmény súlyosságára tekintettel a 16-17 éves fiatalkori bűnelkövetők ügyeinek áttételére a felnőtt bíróság elé.

badságvesztésben maximálhatná a bíróság.¹¹ Természetesen az ilyen döntések kiküszöbölésében meghatározó a gyakorlat szerepe, de kérdéses, hogy megengedhető-e kizárólag a gyakorlat racionalitására alapozva ilyen áttételesen diszkrecionális jogokkal felruházni a bíróságot.

A jelenlegi szabályozás nemzetközi jogi szempontból egyébként önmagában is aggályosnak mondható, hiszen az 1989. évi New York-i gyermekjogi egyezmény (a továbbiakban: egyezmény) 1. cikke alapján az egyezménybe foglalt szabályok minden tizennyolcadik életévét be nem töltő gyermekekre egyenlően vonatkoznak, így az áttételre lehetőséget adó szabály az általános védelem korlátainak lebontását jelenti. Ugyancsak megszegi a rendelkezés a fiatalokúak felnőtté válásától történő elkülönítésének követelményét a szabadságvesztés letöltése idején. Ezzel szemben a holland jog úgy védekezik, hogy Hollandia az egyezmény 37. cikk (c) bekezdésébe foglalt, a gyermekek felnőtté válásától való elkülönítésére vonatkozó szabállyal szemben fenntartással él, így nemzetközi jogba nem ütközik sem a fiatalokúak felnőttek intézményeiben való elhelyezése, sem pedig a fiatal felnőttek elhelyezése a gyermekek részére kialakított intézményekben.

A kötet szerzőinek alapvetően fejlődéslélektani szempontjait figyelembe véve Ton Liefwaard, a Leideni Egyetem professzora a büntetőjogi felnőttkor alsó határának számító tizennyolcadik életév betöltésének időpontjára, valamint az ettől való eltérésre vonatkozóan a nemzetközi szabályozást elemzi a kötet 7. fejezetében. Kiemeli, hogy a bűncselekmény elkövetésén túl több időpillanat figyelembevétele is indokolt lehet az eljárás során. Az az időpont, amikor a gyermek ellen vádat emelnek, amikor a gyermek ellen az ítéletet meghozzák, és a végrehajtás időszaka egyaránt kérdésessé teheti a védelem határainak egy adott naphoz, a tizennyolcadik születésnaphoz kötését. A valóságban a hosszú eljárások miatt ugyanis meglehetősen gyakori, hogy az elkövetés idején gyermekkorú terhelte az eljárást vagy a végrehajtás közben „vállal felnőtté”. Ennek a problematikának a kiküszöbölésére nemzetközi szinten elfogadott szabályként az elkövetés időpontjában az elkövetőre vonatkozó szabályokat (tehát lényegében a gyermekkor értékelése szempontjából a lehető legkorábbi releváns időpontot) tekintjük alkalmazandónak. Ennek alapján a fiatalokú elkövetőket, tekintet nélkül az ítéletkori életkorra, fiatalokúként kell kezelni a büntetés letöltéséig. Ez egyben azt is jelenti, hogy a fiatalokúak büntetés-végrehajtási intézményeiben büntetésüket töltők átlá-

¹¹ A holland büntető törvénykönyv alapján [hbtk. 77B § (2) bekezdés] a fiatalokúak számára tilos az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása, ezért a felnőtt maximum alkalmazandó, amely harminc év. A fiatalokúak börtönbüntetésének maximuma ezzel szemben csupán két év.

KÖNYVISMERTETÉS

gos életkora több évvel kitolódhat az elkövetéskori életkorhoz képest.¹² Ez a jelenség önmagában átvezeti az enyhébb büntetés-végrehajtási szemléletet a fiatal felnőttkorba, hiszen a holland törvény nem szab meg felső korhatárt a fiatalokorúak intézetében való elhelyezésre.

A fiatal felnőttek eltérő kezelése azonban nem feltétlenül jelenti a fiatalokorúakkal azonos kezelést, sőt az eltérő kezelést igénylő problémákra tekintettel az elkülönítés kifejezetten hangsúlyos kérdés lehet. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának R(2003) 20. számú ajánlása alapján a fiatal felnőttek megítélése adott esetben indokolhatja a fiatalokorúakkal megegyező elbánást.¹³ Az elbánás hasonlósága azonban még mindig nem feltétlenül jelenti a közös elhelyezést. Ennek elkerülésére az R(2008) 11. számú ajánlásban az Európa Tanács az azonos intézményben történő elhelyezés helyett önálló intézmények kialakítását javasolja.¹⁴ Ezzel az igénnyel Ton Liefwaard is egyetért.

Ha a kialakulóban lévő új holland jogszabályi környezetet a kötetbe foglalt szempontok alapján, az egyéni fejlődés kérdését figyelembe véve szemléljük, elmondható, hogy a szabályozás lényegében összhangban van azzal az elképzeléssel, hogy a társadalmi érés nem mindenkinél ugyanabban az időpillanatban következik be. A felelősségre vonás idejének és módjának diszkrecionális megállapítása ebben az esetben kimondottan az erre való hatékony reakciók lehetőségét kínálja majd. Érdemes azonban elgondolkodni azon is, milyen potenciális következményei lehetnek egy ilyen diszkrecionális szabályozásnak. Lehetséges-e az, hogy a gyakorlat a szabályozás hatására kilép majd az áttételnek az ügyek arányában értelmezett „kivételes” jellegéből, és ezzel erősíti a fiatal felnőttek enyhébb megítélésének igényét? És egyáltalán: ki lesz az, aki ezekben az eljárásokban az egyének pszichológiai fejlettségére és kognitív képességére építkezve meg tudja ítélni, hogy az elkövetőnek melyik rendszerben van a helye? Az utóbbi kérdés azért is kulcsfontosságú, mert a döntési lehetőségek kiemelkedően széles skálája vonul fel itt, amelyet képtelenség egy korábban kizárólag felnőttek ügyeivel foglalkozó bírónak teljes egészében átlátania. Egy ilyen döntés kizárólag az adott korosztály tekintetében rendkívül

¹² A holland jogban nincs kifejezett utasítás arra, hogy a fiatalokorúakra vonatkozó szabályok alapján elítélt személy büntetését meddig töltheti a fiatalokorúak börtönében. Az áthelyezésről a bíróság dönthet a hbt. 77K §-a alapján. A valóságban ez azonban gyakran úgy néz ki, hogy az fiatalokorú a büntetőeljárás során előzetes letartóztatásban lényegében előre kitölti a későbbi büntetését.

¹³ Recommendation Rec(2003) 20 of the Committee of Ministers to member states concerning new ways of dealing with juvenile delinquency and the role of juvenile justice, 11.

¹⁴ Recommendation CM/Rec(2008) 11 of the Committee of Ministers to member states on the European Rules for juvenile offenders subject to sanctions or measures, 59.1

széles körű és részletes pszichológiai és kriminológiai ismeretekkel felvértezett személy (vagy személyek) javaslatára történhet meg, ellenkező esetben nem csupán a célját, de a hitelét is veszti a szabályozás.

A fiatal felnőtt korosztályra vonatkozóan gyakran felvetődő, és kriminálpolitikai szempontból kiemelten releváns kérdés az érettség fogalmának értelmezése. Gyakran hangoztatott érv egy-egy intézkedés enyhítésére vagy szigorítására vonatkozóan, hogy a biológiai vagy társadalmi értelemben használt érettség életkora valamilyen irányba változott. Az itt releváns pszichológiai és társadalmi érettség időpontja a szerzők álláspontja szerint a kialakult belső kontrollhoz köthető, amelynek ismertető jelei lehetnek például a) a döntések meghozatalára való képesség; b) a cselekvés jövőbeli következményeivel való számolás; c) alacsonyabb rizikóvállalás; d) csökkent impulzivitás stb. Ezek a potenciális jelek azonban egyenként is eltérő időpontokban jelentkezhetnek, így a pszichológiai érés és a kognitív érés sem feltétlenül esik egybe.¹⁵ Arra azonban, hogy mi a társadalmi érettség a gyakorlatban, és hogy ezeket hogyan kell értelmezni az európai társadalmakban, de legalábbis Hollandiában, a kötet részletesen nem tér ki. Sejtteni engedni azonban, hogy elsősorban a klasszikus felnőtt szerepek vizsgálata révén értékelhetjük a felnőtté válás kérdését. Catrien Bijleveld, Victor van der Geest és Jan Hendriks a társadalmilag hátrányos helyzetet (így például alacsony intellektus, gyermekvédelmi szakellátásban való nevelkedés, szegénység) egyértelműen a felnőtté válást késleltető tényezőként írja le. A szerzők az 5. fejezetben a gyermekkoruk egy részét gyermekotthonban töltő felnőttek életútjának vizsgálata során a felnőtté válás nehézségeit a munkavállalás, a házasság, valamint gyermekvállalás sikeressége alapján elemezték. Ide kapcsolódnak a Leonieke Boendermaker, Maja Dekovic és Jessica J. Asscher által ismertetett intervenció programok is, amelyekben a felnőtt életvezetésre való képesség tétele a cél. A feldolgozott projekteknél a kognitív képességek fejlesztése mellett például a munkába állás, letelepedés elősegítése, valamint a helyes gyermeknevelési módszerek elsajátítása áll a középpontban. Mind az intervenció programok, mind az ebben a témakörben született kutatások arra az elképzelésre építenek, hogy a „befejezetlen felnőtté válás” maga a kriminogén tényező ebben a korosztályban. Szemléletes korábbi példa erre az elképzelésre a David Farrington által a *Cambridge Study in Delinquent Development* című kutatás során végzett elemzés, amelyből a kutatók arra a

¹⁵ Rolf Loeber – Machteld Hoeve – N. Wim Slot – Peter H. van der Laan: Introduction. In: Rolf Loeber – Machteld Hoeve – N. Wim Slot – Peter H. van der Laan (eds.): i. m. 2–3. o.

KÖNYVISMERTETÉS

megállapításra jutottak, hogy a bűnelkövetés a szociális szempontból sikertelen életút része. Ennek a sikertelenségnek az attribútumai lényegében meg-
egyeznek a jelen kötetben felsorolt pszichológiai problémákkal és a klasszi-
kus felnőtt szerepek hiányával.¹⁶

Az ismertetett kötet összességében jól felépített, gyakorlati kutatási ala-
pokra helyezett kriminológiai elemzését nyújtja a fiatal felnőttkorhoz kap-
csolódó változásoknak. Elgondolkodtatja az olvasót, akár elméleti, akár gy-
akorlati szempontból vizsgálja a kérdést. A kötet véleményem szerint hasznos
alapként szolgál a fiatalkorból a felnőttkorba való átmenet kérdéseinek tudom-
ányos igényű kutatásához. Külön figyelemre méltó előny, hogy a jelen kö-
tet lényegében átfogó ismertetést nyújt a kortárs holland kutatási eredmé-
nyekről és jogalkotási anomáliákról is. Ajánlom mindazoknak, akik
tudományos kutatások szintjén kívánnak fiatalokúakkal vagy fiatal felnőt-
tekkel foglalkozni, illetve azoknak is, akik a gyakorlatban tevékenykedve
már szereztek tapasztalatokat erről a korosztályról, és érdeklődnek a hatékony
külföldi megoldások iránt.

Készítette: Párkányi Eszter

IRODALOM

Donker, Andrea G. – Bulten, Erik – Thornberry, Terence P. – Matsuda, Mauri:
Explanations of Offending. In: **Loeber, Rolf – Hoeve, Machteld – Slot, N. Wim – Van der
Laan, Peter H. (eds.):** Persisters and Desisters in Crime from Adolescence into Adulthood.
Ashgate, Surrey, 2012, pp. 77–104.

Farrington, David P.: Developmental and Life-course Criminology: Key Theoretical and
Empirical Issues – the 2002 Sutherland Award Address. *Criminology*, vol. 41, no. 2, 2003

Loeber, Rolf – Hoeve, Machteld – Slot, N. Wim – Van der Laan, Peter H. (eds.): Persisters
and Desisters in Crime from Adolescence into Adulthood. Ashgate, Surrey, 2012

Loeber, Rolf – Slot, N. Wim – Van der Laan, Peter H. – Hoeve, Machteld (eds.):
Tomorrow's Criminals. The Development of Child Delinquency and Effective Interventions.
Ashgate, Bodmin, 2008

Wetboek van Strafrecht. 3 maart 1881.

¹⁶ David P. Farrington: Developmental and Life-course Criminology: Key Theoretical and Empirical
Issues – the 2002 Sutherland Award Address. *Criminology*, vol. 41, no. 2, 2003, pp. 221–255.